

קידושין כט-א

עניין: מצות עשה שהזמן גרמא

רבי צדוק הכהן – דובר צדק נר המצוות

בקניני העולם וחובת קרקע בעולם, וחובת הגוף בנפש, ומצות הזמנים בשנה. והנה החסרון שבתולדה היא לכל חומריי, שכל חומר מורכב, וכל מורכב עתיד להפרד, ואם כן הוא חסר, וזה הראיה על חסרון כל החומריים, כי הכל למיתה עומד ומתבטל בהמשך הזמן. חומר אין בהם חסרון. והנה עולם וגוף גשמיים ועתידיים להתבטל גם שמים וארץ כמו שאמרו ז"ל [בראשית רבה מב, ג], מה שאין כן שנה דהיינו סדר זמנים אין לו תפיסה בגשם, ולכן אמרו בבראשית רבה (ג, ז) שהיה סדר זמנים קודם לכן, וכמו שאמרו (בראשית רבה ח, ב) תורה קדמה לעולם שני אלפים שנה, שהוא סדר זמנים. דמיד שנבראו הרוחניים נברא הזמן שהוא רוחני כמוהם, [שגם לרוחניים, כל שהוא נברא הרי יש לו זמן שהתחיל להברא, ויש לו סדר זמנים], ולפיכך הזמן אין בו חסרון ואין לו בטול לעולם, כמו נפשות הצדיקים וכל נבראים הרוחניים. ואם כן מצות שבזמן אין צריך לתקן הזמן שאין בו חסרון, וגם יום החול אין בו חסרון מצדו, רק שבשבת ויום טוב יש תוספת קדושה ומעלה, לכך מצוות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות. ולכך כל מצוות עשה דבכהונה אין נוהג בנשים, [דרק הלאווין שבהם נתרבו ביבמות פ"ד ב' ולא אעשין], לפי שכל מצות עשה היא תוספת על מה שנולד, ומה שנתייחדו הכהנים בהם על כרחך היא מצד תוספת המעלה, דהרי אין בהם חסרון יותר מישראלים כלל, [ורבוי הלאווין היינו שדבר זה גורם חסרון עוצם מעלתם, ועוד דברים בגו ואין כאן מקומו], ולכך אין נוהגין בנשים.

[ב] ולכ"נ כשנבין טעמא דחכמים. והנה מצינו נשים חייבות בכל מצות לא תעשה, ובמצות עשה יש חילוק בין שהזמן גרמא (קידושין כט, א). וביאור זה כמו ששמעתי דמדרגת אשה בכל מקום רצה לומר דבר החסר ומבקש השלמה, והשתוקקות לדבר המשלימה היא נקראת חכמות נשים בנתה וגו', והיא האשת חיל ששבח שלמה המלך ע"ה. ושמעתי בזה מה שאמרו בנדה (לא, א) כשאשה מזרעת תחלה, שהתשוקה ממנה להשלמת חסרונה, אז וילדה זכר, שהוא ההשלמה. כי ההשתוקקות להשלמת החסרון מוליד שלימות המעלה, כמו לידת זכר. וזהו השאלה ברכות י"ז א' הני נשי במאי זכיין,¹⁴¹ [ועל דרך הפשט עיין סוטה כ"א א' ותבין], כי הזכות רצה לומר שלימות המעלה וזה אין להם. ואמר לו באקרוייה כו', שמקבלת שלימות על ידי בעלה ובנה שמשלימים חסרונה, הבעל חייב בשארה כסותה ועונתה, והבן חייב בכבודה ומוראה, וכמו שאמרו בכתובות ס"ד א' דאמרה בעינא חוטרא לידה כו' עיין שם,¹⁴² רצה לומר שמשלים חסרונה בזה. ולפיכך מושכת גם כן מעלה מהם על ידי כן, והיינו כי המעלה הוא הממשלה, ולכן אמר

[ו] ולפיכך מצוות לא תעשה שהוא להשלים חסרונותיו שבתולדה השוה הכתוב אשה לאיש. והמצוות עשה הם בקשת תוספות שלימות, אמנם יש בהם גם כן השלמת החסרון שנולד בו כמו שכתבתי במקום אחר,¹⁵¹ שם ביארתי כי המצות חלוקות בעולם שנה ונפש, התלויות